

OBEC Belá nad Cirochou
Osloboditeľov 652/23, 067 81 Belá nad Cirochou

**PROGRAM
EKONOMICKÉHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE BELÁ NAD CIROCHOU**

Vypracoval: Ing. Ján Britan, starosta obce
Schválilo: Obecné zastupiteľstvo obce uznesením č. 42/2007
na svojom zasadnutí dňa 27.09.2007

OBSAH:

1. ÚVOD	3
2. VÍZIA (CIEĽ) OBCE	3
3. ANALÝZA POTENCIÁLU	3
3.1. Všeobecná charakteristika	3
3.2. Demografická charakteristika	4
3.3. Ekonomická situácia	4
3.4. Ľudské zdroje, občianska vybavenosť	4
3.5. Infraštruktúra	5
3.5.1. Doprava	5
3.5.2. Energetika	5
3.5.3. Plynofikácia	6
3.5.4. Zásobovanie vodou	6
3.6. Životné prostredie	6
3.6.1. Kanalizácia	6
3.6.2. Odpadové hospodárstvo	6
3.6.3. Ovzdušie	7
4. SWOT ANALÝZA OBCE BELÁ NAD CIROCHOU	8
4.1. SWOT analýza ekonomickej situácie	8
4.2. SWOT analýza ľudských zdrojov a občianskej vybavenosti	9
4.3. SWOT analýza infraštruktúry	10
4.4. SWOT analýza životného prostredia	11
5. STRATEGICKÉ CIELE A OPATRENIA	12
5.1. Ekonomický rozvoj obce	12
5.2. Ľudské zdroje a občianska vybavenosť	12
5.3. Infraštruktúra	12
5.4. Životné prostredie	13
6. FINANČNÉ ZABEZPEČENIE	13
7. MONITOROVANIE A HODNOTENIE	13

1. ÚVOD

V súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie dochádza k rôznym systémovým zmenám v riadení rozvoja územia. Do popredia sa stále viac dostáva viac práv pre samosprávu, ale aj povinností a hlavne zodpovednosti za kvalitu života svojich obyvateľov.

Plán hospodárskeho (ekonomického) a sociálneho rozvoja obce je strategický dokument, ktorý rieši rozvoj obce v súlade s požiadavkami obyvateľstva a vedie k zvýšeniu prosperity územia.

Prostredníctvom Plánu ekonomického a sociálneho rozvoja obce Belá nad Cirochou sa rieši rozvoj územia. Dokument tiež zakladá základnú víziu budúceho rozvoja vychádzajúcu z miestnych podmienok a zdrojov územia smerujúcu k zlepšeniu kvality života. Vychádza z analýzy potencionálu, zakladá strategické ciele a opatrenia, vrátane finančného zabezpečenia.

2. VÍZIA (CIEĽ) OBCE

Obec Belá nad Cirochou chce a má byť príťažlivou obcou s možnosťou spokojného bývania obyvateľstva, s využitím územia pre poľnohospodárstvo, lesníctvo, podnikanie vo výrobe a službách, s kvalitnou infraštruktúrou, poskytujúca všetky základné potreby obyvateľstvu, ale aj hosťom a turistom, ktorí obec navštívia.

3. ANALÝZA POTENCIÁLU

3.1 Všeobecná charakteristika

Obec Belá nad Cirochou je samostatnou obcou a podľa územného členenia Slovenskej republiky od roku 1996 patrí do okresu Snina (predtým okres Humenné), ktorý je najvýchodnejším okresom SR.

Obec sa nachádza na rozhraní Nízkych Beskýd a pohoria Vihorlat. Od okresného mesta (Snina) je vzdialená iba 3 km. Nadmorská výška stredu obce je 207 m. nad morom. Západne od obce (4 km) sa rozprestiera obec Dlhé nad Cirochou (2.130 obyvateľov) a južne obec Zemplínske Hámre (3 km – 1.260 obyvateľov).

Obcou prechádza cesta I/74 (cesta 1. triedy), ktorá spája medzištátny prechod s Ukrajinou (v obci Ubl'a). Z tejto štátnej cesty vedie južným smerom cesta II. Triedy smerujúca do obce Zemplínske Hámre, ktorá leží bezprostredne pod chráneným prírodným výtvorom Vihorlatského pohoria – Sninským kameňom (1005 m.n.m.).

Obcou Belá nad Cirochou prechádza aj lokálna železničná trať postavená v r. 1912 smerom Humenné – Stakčín s vlakovou zastávkou v obci.

Katastrálna výmera obce je 1730 ha. Katastrálne územie obce leží v nadmorskej výške od 200 do 860 m.n.m. a tvorí ho orná pôda horšej kvality, tiež lúky a pasienky, ako aj listnaté lesy. V okolí obce – v lesoch Nízkych Beskýd a Vihorlatu – je značná zásoba kvalitnej drevnej hmoty, predovšetkým listnatých drevín.

Lesy Vihorlatu sú bohaté aj na zásoby kvalitnej pitnej vody, vyvierajúcich prameňov a tečúcich bystrín a potokov (studnička Pod holou úbočou, kamenný potok a iné).

Obec má vidiecky charakter, čo znamená, že staršie domy sú riešené formou hospodárskych usadlostí (s kôľnou, drevárňou a záhradou).

3.2 Demografická charakteristika

Obyvateľstvo je slovanského pôvodu, hlási sa k slovenskej národnosti a rozpráva sotáckym nárečím, charakteristickým pre obyvateľstvo severovýchodného Zemplína. Obec Belá nad Cirochou je podľa počtu obyvateľov najväčšia obec v okrese Snina (aj v bývalom okrese Humenné). Má 3.312 obyvateľov a 890 obývaných rodinných domov.

Pracovné príležitosti sa viažu na výrobu (spracovanie dreva), obchod, služby, administratívu a školstvo, ale aj na poľnohospodárstvo.

V obci je v produktívnom veku 2006 obyvateľov (ženy od 18-55 rokov: 912, muži od 18-61 rokov: 1094). Podľa prieskumov je 1204 ekonomicky činných, či už v blízkych podnikoch mesta Snina, priemyselných podnikoch v obci (MOPS, priemyselná zóna a pod.), ale aj značná časť obyvateľstva za prácou dochádza (týždňovky a pod., ale aj dlhšie odcestovaní v zahraničí).

Počet obyvateľov celkom – zloženie:

Obyvateľstvo celkom:	3.312
Obyvateľstvo v produktívnom veku:	2.006
Obyvateľstvo ekonomicky aktívne:	1.204
Obyvateľstvo odchádzajúce za prácou:	230
Počet domácností:	1.120
Počet trvalo obývaných domov:	890
Hustota obyvateľstva/ha:	191/ha

3.3 Ekonomická situácia

Maloobchodná sieť je v obci zabezpečovaná prostredníctvom 9 maloobchodných zariadení. Sú situované v polyfunkčných rodinných domoch alebo v účelovom nákupnom stredisku Jednota. V obci je zriadené reštauračné zariadenie s pohostinstvom Starý mlyn, kde je možnosť ubytovania sa. Toto zariadenie slúži návštevníkom obce (pri služobných cestách, ale aj rekreatantom).

Koncom 80-tych a začiatkom 90-tych rokov sa v rámci pozemkového Urbariátu vytvorila zóna v lokalite Pod Petrovým ako vlastníctvo obce, kde postupne boli odpredané pozemky na rozvoj podnikania, hlavne spracovania dreva na výrezy (hranoly, násady a pod.). do tejto zóny sa presťahovali gátne a píly z obce. V tejto lokalite vznikol aj výrobný podnik (prevádzka) na spracovanie kovov (liatie hliníka) – MOPS.

Poľnohospodársky sektor v obci zastupuje hlavne AGRIFOP, a.s., Stakčín, ale aj viacerí súkromne hospodáriaci obyvatelia obce. Rozšírená je tiež lesná výroba, či už priamo v lesoch alebo pri pestovaní a predaji stromčekov.

3.4 Ľudské zdroje, občianska vybavenosť

V obci Belá nad Cirochou sa nachádza základná škola, ktorá bola postavená v polovici 60-tych rokov.

V 80-tych rokoch obec v akcii „Z“ postavila aj Materskú školu. Obidve zariadenia sú v súčasnosti v zriaďovateľskej pôsobnosti cirkvi (majetkovo patria obci). V škole je jednozmenná prevádzka s 18 triedami, telocvičňou, školskou kuchyňou a jedálňou s kapacitou 50 stravníkov, kabinetmi a špeciálnou učebňou (počítačová technika). V súčasnosti školu navštevuje 371 žiakov.

Objekt základnej školy sa postupne modernizuje (výmena okien a pod.). V areáli základnej školy sa nachádza aj futbalové ihrisko a ihrisko tenisové.

Predškolská výchova v obci je zabezpečovaná v materskej škole, ktorá má svoj vlastný areál (budovu). V súčasnosti materskú školu navštevuje 85 detí. V budove MŠ je umiestnená aj zdravotná ambulancia lekára, absentuje však lekáreň, preto pacienti musia pre lieky dochádzať do okresného mesta Snina.

V obci sa nachádza Kultúrny dom, ktorý slúži na viacero účelov. V tomto objekte na poschodí sídli aj Obecný úrad a v prízemí sa nachádza Poštový úrad a Klub Citadela s knižnicou. Celá budova Kultúrneho domu je podľa statika nevyhovujúca a je potrebná rekonštrukcia, resp. stavba nového kultúrneho stánku.

Pre potreby veriacich sa na území obce nachádza kostol zasvätený Božskému srdcu Ježišovmu. Táto budova z r. 1912 bola v rokoch 1962-1964 prestavaná. Farnosť bola zriadená v roku 1990 (1.jún) a v r. 1992 dokončená nová budova fary.

Miestom posledného odpočinku je miestny cintorín, na ktorom je postavená aj budova Domu nádeje (Dom smútku).

Pre potreby občanov v obci slúži tiež Požiarna zbrojnica a pre športové aktivity je k dispozícii aj futbalový štadión s tribúnou a šatňami.

Ďalšie služby, ktoré slúžia obyvateľom, poskytujú živnostníci, ako napr. holičstvo a kaderníctvo, pekáreň, prevádzka šitia odevov, pneuservis a pod.

V 60-tych rokoch bol vybudovaný miestny obecný rozhlas a v roku 1996 bol vybudovaný spoločný rozvod káblovej televízie, ktorý spravuje Družstvo BELSAT.

Z iniciatívy MNV v apríli 1986 vyšlo aj prvé číslo „Beľanských novín“, ktoré v súčasnosti sú premenované na Beľenské a vychádzajú ako občasník (jedenkrát za dva mesiace).

3.5 Infraštruktúra

3.5.1. Doprava

Obec je napojená na celoštátnu cestnú sieť prostredníctvom cesty I. triedy číslo I/74 Humenné – Snina – Ubl'a – štátna hranica s Ukrajinou, ktorá má nadregionálny význam. Cesta prechádza dolnou časťou obce a vzhľadom na zvýšenie cestnej dopravy (následne dopravných nehôd) je potrebné ju zrekonštruovať a vybudovať chodník. Cesta má nevyhovujúce parametre, preto z dopravno-bezpečnostných dôvodov má v oboch smeroch obmedzenú rýchlosť na 40 km/hod.

Miestne komunikácie sú zväčša poddimenzované so šírkou vozoviek 3 – 4,5 m, povrch miestnych komunikácií má rôznu kvalitu.

Cez obec je situovaná aj železničná trať Humenné – Stakčín a zriadená železničná zastávka pre osobnú dopravu. Objekt stanice a čakáreň nespĺňa štandard.

Prímestskú autobusovú dopravu zabezpečuje SAD a počet autobusových spojov závisí od jej ekonomických možností. Spoje sú v smere do Humenného, Sniny a Zemplínskych Hámrov. Na ulici Osloboditeľov sú situované 3 zastávky SAD a na ul. Vihorlatskej (smer Zemplínske Hámre) 4 zastávky SAD.

3.5.2. Energetika

Zásobovanie elektrickou energiou je zabezpečené z NN siete. Počet trafostaníc VN/NN je 9. Sekundárne rozvody sú realizované vzdušným vedením (aj káblové), no niektoré úseky sú nevyhovujúce (drevené podporné body) a je potrebné ich rekonštruovať (ul.

Cintorínska, Riečna, Komenského). Obec požiadala VSE, a.s., o prekládku VN na ul. Komenského mimo zastavané územie obce.

3.5.3. Plynofikácia

Obec Belá nad Cirochou je plne splynofikovaná od roku 1998. Plyn sa využíva na varenie, kúrenie, prípravu teplej vody. Teplo a teplá úžitková voda sa získava viacerými spôsobmi:

- V rodinných domoch z plynových kotlov
- V rodinných domoch využitím tuhého paliva
- Objekty občianskej vybavenosti – plynové kotly (gamatky a pod.) v spojení s ústredným kúrením.

3.5.4. Zásobovanie vodou

V súčasnosti je na verejný vodovod napojených 465 obytných domov, čo tvorí 52,2 %. Vodovodný systém je napojený na diaľkový vodovod VVS Stariny a v budúcnosti je plánovaný aj prívod vody (hlavne pre hornú časť obce – slabý tlak) z obce Zemplínske Hámre. Vybudovaná a sprevádzkovaná je aj Zosilňovacia stanica. Vodovod je majetkom obce, spravuje ho VVS, a.s., Košice.

3.6 Životné prostredie

3.6.1. Kanalizácia

V obci nie je vybudovaná kanalizácia (vykonávací projekt z roku 1998) pre nedostatok finančných prostriedkov.

Rodinné domy sú vybavené septikmi a žumpami, pri niektorých domoch existujú aj suché latríny. Žumpy sú vo väčšine priesakové, čo značne znečisťuje splaškové aj spodné vody v obci. Veľmi nepriaznivý stav je aj s čistením a vyvážením kalov zo žump. Vývoz žump iba sporadicky zabezpečuje Agrifop, a.s., no niektoré žumpy sú vypúšťané aj do potoka, resp. do miestnych rigolov. Tieto nečistoty majú byť vyvážené do čistiarne odpadových vôd (ČOV) – žumpy pokiaľ sú, majú byť podľa zákona izolované (nepresakové). Žiaľ, ČOV je vybudovaná, avšak nemá čo čistiť.

Dažďové vody sú odvádzané cestnými priekopami (rigolmi), jarkami a potokmi do rieky Cirocha.

3.6.2. Odpadové hospodárstvo

Zber tuhého komunálneho odpadu v obci je riešená zberom do smetných nádob a kontajnerov. Odpad je likvidovaný skládkovaním na Skládke tuhého komunálneho odpadu, ktorá je vybudovaná v obci a prevádzkovateľom je Obec.

Na skládku TKO je ukladajú aj odpad z obcí Modra nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou a Zemplínske Hámre. Doba uzáveru skládky je rok 2008.

V obci je zabezpečený aj zber separovaného odpadu (PET fliaš a pod.). Vývoz zabezpečuje firma FÚRA. Vývoz veľkokapacitných kontajnerov Obec.

3.6.3. Ovzdušie

Znečistenie ovzdušia obce priemyselnou výrobou je iba čiastočné (liatie hliníka – MOPS). Zlepšenie tohto stavu je riešené plánovaným presťahovaním výroby do Sniny.

Domové kotolne rodinných domov sú prevažne plynové, na tuhé palivo a tiež elektrické. Tieto sú len nepodstatným zdrojom znečistenia. Emisná situácia v obci meraná nie je. Zdrojom určitého stupňa znečistenia a hluku je premávka na ceste I. triedy 1/74 Humenné – Snina, ktorá prechádza dolnou časťou obce, je pomerne rušná vzhľadom na priemyselnú činnosť v lokalitách Snina, Humenné, hustotu obyvateľstva v regióne a cestnú premávku na medzištátny prechod Ubľa (colnica).

4. SWOT ANALÝZA OBCE BELÁ NAD CIROCHOU

SWOT analýza potenciálu obce poukazuje na silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia podmienujúce sociálny a ekonomický rozvoj. Silné a slabé stránky predstavujú aktuálny stav, ktorý je ovplyvnený, resp. ovplyvniteľný z pohľadu obce. Príležitosti a ohrozenia sú definované ako externé negatívne alebo pozitívne vplyvy, ktoré obec priamo ovplyvniť nemôže.

4.1. SWOT analýza ekonomickej situácie

Vízia: Obec s rozvinutým podnikateľským prostredím a poľnohospodárstvom

Silné stránky:	<ul style="list-style-type: none">- dopravná dostupnosť (cesta I. triedy a železničná trať)- výhodná zemepisná poloha medzi 2 mestami- dostatok pracovných síl- priemyselná zóna na podnikanie- poľnohospodárska činnosť v Agrifope, a.s., Stakčín- vzdelanie a kvalifikácia obyvateľov obce
Slabé stránky:	<ul style="list-style-type: none">- nekompletná infraštruktúra- chýbajúca kanalizácia- slabá propagácia obce- nedostatočná informovanosť
Príležitosti:	<ul style="list-style-type: none">- zlepšenie podmienok pre podnikateľov- príchod nových investorov- dostatok ľudských zdrojov- pomerne dobré podmienky pre rozvoj cestovného ruchu
Ohrozenia:	<ul style="list-style-type: none">- pokles cien poľnohospodárskej produkcie- nestabilné legislatívne a daňové normy- meniaci sa dotačná politika štátu- zvýšenie cien drevnej hmoty

4.2. SWOT analýza ľudských zdrojov a občianskej vybavenosti

Silné stránky:	<ul style="list-style-type: none">- základná škola a materská škola s vývarovňou, jedálňou, futbalovým ihriskom, tenisovými kurtmi- futbalové ihrisko- Dom nádeje (dom smútku), pošta, kostol, cintorín- Vhodné pozemky pre IBV- Zdravotné stredisko
Slabé stránky:	<ul style="list-style-type: none">- neexistujúce zariadenie sociálnej starostlivosti pre starších a invalidov (Domov dôchodcov)- nutná rekonštrukcia budovy Obecného úradu (Kultúrneho domu)- slabá propagácia územia- chýbajúci súbor ochotníkov (divadlo – spev a pod.)- chýbajúca práca s mládežou.
Príležitosti:	<ul style="list-style-type: none">- fondy EÚ na podporu dobudovania infraštruktúry- regionálna spolupráca v oblasti cestovného ruchu (Sninské rybníky, Vihorlatské pohorie a pod.)- cirkevné tradície
Ohrozenia:	<ul style="list-style-type: none">- nedostatok finančných prostriedkov pre kanalizáciu- nedôsledná reforma verejnej správy- konkurencia iných obcí

4.3. SWOT analýza infraštruktúry

Silné stránky:	<ul style="list-style-type: none">- pomerne dobrá vybavenosť napojenia na vodovodnú sieť- plynofikácia obce- cesta I. triedy- železničná trať
Slabé stránky:	<ul style="list-style-type: none">- rekonštrukcia NN siete na ul. Riečnej, Komenského a iné, vrátane verejného osvetlenia- slabá bezpečnosť chodcov pri ceste I/74- chýbajúca kanalizácia- chýbajúce chodníky pri komunikáciách I. a II. Triedy
Príležitosti:	<ul style="list-style-type: none">- perspektívne vybudovanie obchvatu obce – rozvojový zámer VÚC- možnosti využitia podpory z EÚ- vytváranie partnerstiev (v rámci regiónu, napr. Cirošský región)
Ohrozenia:	<ul style="list-style-type: none">- nedostatok finančných prostriedkov- nezamestnanosť a s tým spojené cestovanie za prácou

4.4. SWOT analýza životného prostredia

Silné stránky:	<ul style="list-style-type: none">- existencia iba malých a stredných znečisťovateľov životného prostredia- zachovalá okolitá príroda- vybudovaná a skolaudovaná ČOV- hluk a kontaminácia vôd, ako faktory znečisťujúce kvalitu života, sú v prípustnej norme- skládka a separácia TKO
Slabé stránky:	<ul style="list-style-type: none">- nevybudovaná kanalizačná sieť- chýbajúce turistické trasy a chodníky
Príležitosti:	<ul style="list-style-type: none">- čerpanie finančných prostriedkov z fondou EÚ- spolupráca so susednými obcami (Cirošský región)- možnosť spolupráce s urbárskymi spoločnosťami, poľovníckym združením, štátnymi aj neštátnymi ochranárskymi združeniami
Ohrozenia:	<ul style="list-style-type: none">- nedostatok finančných prostriedkov- vytváranie divokých skládok TKO- nekontrolovaná ťažba dreva na čierne

5. STRATEGICKÉ CIELE A OPATRENIA

Strategickým cieľom obce Belá nad Cirochou je dobudovať technickú infraštruktúru, občiansku vybavenosť pri súčasnom dostatku pracovných príležitostí a primerané podmienky na oddych obyvateľov obce, prípadne pre turistov.

5.1. Ekonomický rozvoj obce

Strategický cieľ č. 1

Vytvoriť dostatok pracovných miest a vyhovujúcu sieť služieb pre obyvateľov obce a návštevníkov (turistov).

Opatrenia:

1.1 Zvýšenie kvality poskytovaných služieb.

Kvalitu života obyvateľov obce na úroveň štandard dosiahneme podporovaním aktivít zameraných na zvýšenie kvality poskytovaných služieb.

1.2 Zintenzívniť propagáciu obce.

Propagácia obce má podnietiť marketing vo vzťahu k investorom a k cestovnému ruchu.

5.2. Ľudské zdroje a občianska vybavenosť

Strategický cieľ č. 2

Vytvoriť vhodné podmienky na ochranu zdravia, sociálnych istôt a vzdelávania.

Opatrenia:

2.1. Zabezpečiť vhodné podmienky pre vzdelávanie v školskom a predškolskom zariadení.

2.2. Starostlivosť o športové aktivity v obci podporou športových aktivít so zámerom hlavne na mládež, ale aj potenciálnych záujemcov v rôznych vekových kategóriách (futbal, volejbal, stolný tenis a pod.).

5.3. Infraštruktúra

Strategický cieľ č. 3

Dobudovanie dopravnej dostupnosti a infraštruktúry v obci.

Opatrenia:

3.1. Zabezpečiť cestou VSE, a.s., rekonštrukciu NN siete.

3.2. Vytvoriť opatrenia pre zvýšenie bezpečnosti pre chodcov a obyvateľov pri ceste I. triedy.

3.3. Dobudovať vodovodné prípojky a plynofikáciu pre nové domy v rámci IBV (Žľabinky, Koľajka).

3.4. Zabezpečiť rozšírenie cintorína a jeho oplotenie.

5.4. Životné prostredie

Strategický cieľ č. 4

Zabezpečiť ochranu životného prostredia pre súčasné a budúce generácie.

Opatrenia:

- 4.1. Vybudovať kanalizačnú sieť.
- 4.2. Vytvoriť opatrenia pre ochranu vodných tokov a potokov.
- 4.3. Zamedziť vnikaniu divokých skládok TKO.
- 4.4. Realizovať uzáver skládky TKO a jej rekultiváciu.

6. FINANČNÉ ZABEZPEČENIE

Obec vytvára svoj rozpočet, tento schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Z rozpočtu sa financuje chod obce, prevádzkové a rozvojové aktivity. Pri financovaní rozvojových aktivít sa veľmi výhodne javí združovanie finančných prostriedkov v rámci regionálnych partnerstiev.

Významnú pomoc poskytuje štát prostredníctvom fondov Európskej únie.

Mestá a obce sú zadefinované ako končený prijímateľ, resp. užívateľ čerpania týchto prostriedkov, preto je dôležité, aby obce a mestá boli pripravené projekčne (projektová dokumentácia), tiež musia byť vysporiadané vlastnícke vzťahy, zabezpečené stavebné povolenie, ale hlavne spolufinancovanie, ktoré sa pohybuje od 5 % až do 25 % celkových nákladov projektu.

7. MONITOROVANIE A HODNOTENIE

Program ekonomického a sociálneho rozvoja obce Belá nad Cirochou je strednodobý programový dokument (5 až 10 rokov). Hodnotenie realizácie jednotlivých opatrení bude predkladané do Obecného zastupiteľstva 1 x ročne.

Obecné zastupiteľstvo tento dokument pripomienkuje, resp. doplní podľa aktuálneho stavu rozvojových zámerov. Z tohto vyplýva, že programový dokument nie je uzavretý a môže sa dopĺňať a aktualizovať.

Tento dokument je platný do roku 2010, alebo do doby kým nebude nahradený iným dokumentom na regionálnej alebo mikroregionálnej úrovni.